Облысы / Область Павлодар   Предмет Қазақ тілі мен әдебиет

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника   Парақ / Страница № ____

1.

„Сегіз аяқ" - Абай Құнанбаевтың асқақтата өмір жырлаған сөзсіз керемет шығармасы. Енді осы бір өлеңін толықтай қарастырып кетсек, жөн болар. „Сегіз аяқ" - деп аталу себебін көпшілік қауым білмейді, ал оның солай аталу себебі жазылу үлгісінен тым оқшау көрінеді. Шығармасы 8 тармақты, 25 шумақты болып келгендігінің арқасында оқырманға жаңа көзқарас арқылы көз алдына түсе білді. Сегіз тармақты қалпы білен өлеңнің жыры да қазақ әдебиеті үшін тым бағалы орын алып жатқан жайы бар.

Өзімізге жақын, таныс, әрі ыңғайлы адамның біреуі - Абай Құнанбаев. Қаншама мезет ішінде атап өнерлік қасиеттерді өзінің бойында сақтап, өнерімен, данышпандық ақылымен елдің нағыз бетке ұстар азаматы бола алды. Осы бір істері үшін адамзат баласы бүгінгі таңда ғана Абайды бағалай білуге әрекет жасап жатыр. Бұрынғы кездердің қаншама - лықты жалақор, әділетсіз екенін шын жүрегімен түйіне де алды, оның алдын алуға да шығармаларының жарық көруі әйтеуір ыңғай етті.

Абай Құнанбаевтың „Сегіз аяқ" өлеңіне ішкі дүнием мен санамды қосып, пікірлерімді дұрыс жағынан қарастырсам, жөн болар шығар. Осы өлең қазақ елінің қаншалықты опасыз, әділетсіз, сатқын, білімсіз екенін жеткізіпті келді. Өлеңде нағыз түйінді әрбір тармағынан байқай аламыз, себебі сол бір уақыттағы халық арасындағы арамдық күн сайын артып, әр пенденің (өмір) жарнамы жартас пен ұрысқа түсуімен дағдыланғанын. (Абайдың он жеті)

Абайдың он жетінші қара сөзінде:

„Ақылсыз би болмас,
Сәулесіз үй болмас.
Жүрекке оты жоқ,
Адамда ми болмас" - дейтін Абайды түсінетін, оның ішкі ойы

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ"
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӘСІПОРНЫ

түсетін жоғары деңгейде түсіне білетін адам баласының жақтың қасиеті еді. Өзіндей барлық сол ырғақ лирика, драма ретінде алаш болып жаза білді. Өмірдегі халық өмірінің жағымы ақынға жер етіп, өзгеше үні арқылы өлеңін тым керемет деңгейде жаза білді.

Өлеңде айтып кететін біршама астарлы ой жатыр.

„Бұтақанды қанып,

Анын танып" – деп айтқан еді ұлы Абай. Осы арқылы біртұтас халыққа деген жан ашуы, аяп кетуі сияқты қасиеттердің араралуын байқалады. Бір үзіндісінің арқасында бармаған ғажайып түрде түсіне де, көре де аламыз болады.

Тіпті ақынымызды дұрыс білетін түсы да болған жоқ. Құнанбаевтың жесінен тараған бәйбіше балалары, өзге әйелдерінің балалары оған аталы-бауыр болса да, соншалықты адами қасиетті өздерінде қалыптамаған.

Ой түйе келе, Абай Құнанбаевтың жазу әдісіне біз ешбір кемшін келтіре алмаймыз, ал сол әдісі арқылы өмірдің нағыз реализмін жеткізгені біз үшін бағалы! Бір ғасыр өтсе де, оның жүрегі мен санасын елжірете етіп түсінетін адамдардың тұлғасы, жоқтың заманы болмақ. „Сөзі аяқ" өлеңінің астарлы ойын түсіне біліп, өзге жаман қасиеттерден аулақ болуға іс жасау өте маңызды болып міндет.

2.

1) достарына

дос – зат есім, түбірі; тар – көптік жалғау; ы – тәуелдік жалғау; на – барыс септігі.

2) көреиін – көр – етістік, түбірі; е – жұрнақ; й – жұрнақ; ін – жіктік жалғау.

3) мақтайтын – мақта – етістік, түбірі; й – жұрнақ; тын – зат есім тудырып тұрған жұрнақ

4) жартадым – жар – зат есім, түбірі; та – етістік тудырып тұрған жұрнақ. дым – жіктік жалғау.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІНІҢ "ДАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӘСІПОРНЫ

5) атымниу

атым – зат есім ; түбірі

ниу – ілік септігі.

6) жапырақтарына

жапырақ – зат есім ; түбірі.

тар – көптік жалғау

ы – тәуелдік жалғау.

на – барыс септігі.

7) ілікккені

іл – етістік , түбірі.

ік – зат есім тудырушы жұрнақ.

кен – зат есім тудырушы жұрнақ.

і – тәуелдік жалғау.

8) аттылы

ат – зат есім , түбірі.

ты – өзге сөзді жасайтын жұрнақ.

лы – сын есім жасай алатын жұрнақ.

9) сыдырлатып

сыдыр – зат есім , түбірі.

ла – етістік тудырушы жұрнақ.

тып – етістік шақтағы жалғау.

10) шүкілдесуге

шүкіл – зат есім ; түбірі

де – етістік тудырушы жұрнақ.

су – етістікті дамыта алатын жұрнақ.

ге – барыс септігінің жалғауы.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ"
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӘСІПОРНЫ